

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

7-maxsus
son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/7 (5) - 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent;

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori;

Xolikulov Axmadjon Boymahammatovich – tarix fanlari doktori;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent;

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b.;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdulkaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari doktori (DSc), Professor.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b.;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor;

Xayitov Xushvaqt Saporbayevich – yuridik fanlar doktori, professor;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;
Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;
Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent;
Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor;
Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD);
Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent;
Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor;
Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori;
Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor;
Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor;
Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori;
Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor;
Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;
Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;
Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori;
Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD);
Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;
Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor
Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasi mudiri;
Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;
Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD).

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;
Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;
Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;
Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil: scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

07.00.00 – TARIX FANLARI

Izzatullayev Bobirjon Izzatullayevich

XALQARO MUNOSABATLARDA RAQAMLI DIPLOMATIYANI TADQIQ ETISHNING ILMIIY-NAZARIY ASOSLARI	10-14
--	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

Mannopova Elzara Toraxanovna

HR TRANSFORMATION: COMPARATIVE ANALYSIS OF DEVELOPED AND DEVELOPING ECONOMIES CANADA AND UZBEKISTAN	15-21
--	-------

Загребельская Милена Владимировна

РАЗВИТИЕ ПРЕДИКТИВНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ В СИСТЕМЕ МАТЕРИАЛЬНО- ТЕХНИЧЕСКОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ НЕФТЕГАЗОВОГО КОМПЛЕКСА: ИНСТИТУЦИОНАЛЬНЫЕ, АДАПТИВНЫЕ И ЦИФРОВЫЕ ДРАЙВЕРЫ УСТОЙЧИВОСТИ	22-31
--	-------

Dr. Abror Kucharov and Dr. Jyoti Meshram

SECTORAL ANALYSIS OF INDIAN INVESTMENT IN UZBEKISTAN	32-42
--	-------

Суюнова Зухра

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА И АУДИТА ОСНОВНЫХ СРЕДСТВ В КОРПОРАТИВНОМ УПРАВЛЕНИИ	43-49
--	-------

Суюнова Фотима, Суюнова Саодат

ТУРИСТИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ УЗБЕКИСТАНА: ТРЕНДЫ, ВЫЗОВЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ	50-62
--	-------

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

Xudoyqulov Yo'lchi Azamqulovich

HARBIY TADQIQOTCHI FAOLIYATIDA FANLARARO YONDASHUVLARDAN FOYDALANISH ZARURATI	63-69
--	-------

Majitov Maxmud

G'ARB FALSAFASIDA SHAXS HAQIDAGI FALSAFIY FIKRLAR TADQIQI	70-76
---	-------

Latipov Sardor Shavkatovich

JAMIYATDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHISHNING IJTIMOYIY ASOSLARI VA AMALGA OSHIRISH SHAKLLARI	77-81
--	-------

Ibraximova Dilorom Saloydinovna

HUQUQSHUNOS AXLOQIY MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHNING IJTIMOIY ZARURIYATI	82-87
--	-------

Xolmirzaev Nodirjon Nizomjonovich

JADID MAKTABLARINING O'QITISH TIZIMI VA PEDAGOGIK MEROSI	88-91
--	-------

Muslimov Sherzod Akbarovich

ZAHIRIDDIN MUHAMMAD BOBURNING "BOBURNOMA" ASARIDA INSON VA OILA MUAMMOSI	92-96
---	-------

Jantayev Maksud Ibragimovich
AL-XORAZMIYNING ILMIY TADQIQOT HAQIDAGI QARASHLARINING
DOLZARBLIGI VA AHAMIYATI 97-101

Qosnazarova Palzada
TURKISTONDA JADIDCHILIK HARAKATI VA TA'LIM-TARBIYA, ADABIYOT
MASALALARINING IJTIMOY-FALSAFIY ASOSLARI 102-106

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI

Xasanova Sohibjamol Soatmurod qizi
TILNING KOGNITIV FUNKSIYASI VA AXLOQIY-BAHOLASH
(YAXSHILIK/YOMONLIK) KATEGORIYALARINING KONSEPTUAL SHAKLLANISHI 107-110

Burxonova Go'yoxon G'ulomovna
TIBBIYOT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA LOTIN TILI VA TIBBIY
TERMINOLOGIYANI SAMARALI O'QITISH USHLUBLARI 111-115

Raxmonova Dildora Mirzakarimovna
JADID ADIBI – TO'LAGAN XO'JAMYOROV (TAVALLO) BADIY
PUBLITSISTIKASINING TIL VA USHLUBI TAHLILI 116-122

Yuldasheva Ruxshona Rustamjon qizi
INGLIZ TILIDAGI OTLI KOLLOKATSIYALARNING LISONIY MODELLARI
VA ULARNING O'ZBEK TILIGA TARJIMA JARAYONIDAGI ADEKVATLIK
MUAMMOLARI 123-126

Xolmurotova Gulnora
ERKIN A'ZAMNING "OTOYINING TUG'ILGAN YILI" QISSASIDA USTOZ OBRAZI
BADIY TALQINI 127-132

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

Kadirova Moxigul Xamitovna
SURISHTIRUVNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 133-138

Xidoyatov Baxtiyar Batirovich
O'ZBEKISTON JINOYAT PROTSESSIDA SUDGA QADAR ISH YURITISHNING
RIVOJLANISH TARIXI 139-147

Давронов Атобек Равшанович
УЧАСТИЕ СПЕЦИАЛИСТА В ОБЛАСТИ ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ
В СЛЕДСТВЕННЫХ ДЕЙСТВИЯХ ПО УГОЛОВНЫМ ДЕЛАМ 148-155

Alishayev Sobir Tursunboyevich
JINOYAT ISHLARI BO'YICHA SUDLOVGA TEGISHLILIKNI ANIQ
BELGILASHNING HUQUQIY VA AMALIY AHAMIYATI 156-161

Mamatmurodov Farrux
THE UNIQUENESS OF THE SUKUK FINANCIAL INSTRUMENT.
THEORETICAL ANALYSIS OF THE UNIQUE SIMILARITIES
AND DIFFERENCES BETWEEN SUKUK AND BONDS 162-168

Худайбергенов Бахрам, Эгамбердиев Ферузбек
ПОДАЧА ЖАЛОБ И РАССМОТРЕНИЕ ИХ СЛЕДСТВЕННЫМ СУДЬЕЙ
НА ДОСУДЕБНОЙ СТАДИИ УГОЛОВНОГО ПРОЦЕССА 169-180

<i>Хайдарова Хилола Анваровна</i> ЮРИДИЧЕСКАЯ ПРИРОДА ЗАВЕЩАНИЯ КАК ОСНОВНОГО СПОСОБА РАСПОРЯЖЕНИЯ НАСЛЕДСТВЕННЫМИ ПРАВАМИ	181-186
<i>Normatov Ermatat</i> SHAHAR AHOLISINING ATROF-MUHITNI MUHOFAZA QILISHDAGI HUQUQLARI VA MAJBURIYATLARI	187-196
<i>Abdurasulova Xadichaxon Ravshanbek qizi</i> MEHNAT QONUNCHILIGINI BUZISH BILAN BOG'LIQ JINOYAT QONUNI NORMALARINING RIVOJLANISH TARIXI	197-205
<i>Hazratov Mexriddin Faxriddin o'g'li</i> THE CONCEPT OF DIGITAL SERVICES AS AN OBJECT OF CIVIL LAW RELATIONS	206-210
<i>Mamataliyeva Shahnoza Xushmamat qizi</i> ISHNI SUDGA QADAR YURITISH BOSQICHIDA JINOYAT PROTSESSI ISHTIROKCHILARINING XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	211-218
<i>Abduazizov Doniyor Baxtiyor o'g'li</i> USTUN MUZOKARA KUCHI VA UNING SUISTE'MOLLIK SHAKLLARI: GERMANIYA, YAPONIYA VA JANUBIY KOREYA AMALIYOTINING QIYOSIY TAHLILI	219-228
<i>Uralov Sarbon Sardorovich</i> AXBOROT TEXNOLOGIYALARI ORQALI SODIR ETILAYOTGAN FIRIBGARLIK JINOYATLARI TAHLILI	229-236
<i>Abdurashidov Abdurauf Abdurashidovich</i> VOYAGA YETMAGANLAR TOMONIDAN SODIR ETILGAN BEZORILIK JINOYATLARINING XUSUSIYATLARI	237-243
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Rashidov Anvarjon Sharipovich</i> BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINFI O'QITUVCHILARI METODIKASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI	244-248
<i>Maydonova Saboxat Sadulloyevna</i> O'QUVCHILARNING KITOBXONLIKKA BO'LGAN QIZIQISHINI OSHIRISHDA OILA VA MAKTAB O'RTASIDAGI HAMKORLIKNING INNOVATSION USULLARI	249-253
<i>Jo'rayeva Zarifa Oltinboy qizi</i> JISMONIY TARBIYA DARSLARINI TASHKIL ETISHDA DAM OLISH DAQIQALARI VA PAUZALARI	254-259
<i>Kulidjanova Yulduzxon Inomjon qizi</i> AKADEMIK LITSEYLARDA ZAMONAVIY RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH ("INFORMATIKA VA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI" FANI MISOLIDA)	260-267
<i>Нажметдинова Наргиза Сайфетдиновна</i> ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ГОТОВНОСТЬ К ЭПОХЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА: АНАЛИЗ КОМПЕТЕНЦИЙ УЧИТЕЛЕЙ ИНФОРМАТИКИ И ПЕРСПЕКТИВЫ ИХ РАЗВИТИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ	268-277
<i>Haqberdiyev Baxtiyor, Ismog'ilova Madinabonu, Ro'ziqulova E'zoza</i> INTERYER DIZAYNIDA RANGLAR PSIXOLOGIYASI	278-282

Kutliyeva Feruzaxon Yusupovna

BO'LAJAK BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARI KOMPETENTLIGINI

TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBA TAHLILI 283-289

07.00.00-TARIX FANLARI – HISTORICAL SCIENCES

Received: 4 August 2025
Accepted: 10 August 2025
Published: 30 August 2025

Article / Original Paper

**SCIENTIFIC AND THEORETICAL FOUNDATIONS FOR THE STUDY OF
DIGITAL DIPLOMACY IN INTERNATIONAL RELATIONS**

Izzatullayev Bobirjon Izzatullayevich

Lecturer, Department of General Education and Culture,
Tashkent State University of Law

Independent Researcher, Tashkent State University of Oriental Studies

Abstract. The emergence of the global Internet, the advancement of modern information and communication technologies, and the rapid development of social networks and digital platforms have significantly influenced all spheres of society, including international relations. These processes have given rise to a new form of diplomacy — so-called "digital diplomacy."

Keywords: digital diplomacy, international relations, Internet, information technologies, USA, Central Asia, social networks.

**XALQARO MUNOSABATLARDA RAQAMLI DIPLOMATIYANI
TADQIQ ETISHNING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI**

Izzatullayev Bobirjon Izzatullayevich

TDYU "Umumta'lim fanlar va madaniyat" kafedrası o'qituvchisi,
Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti mustaqil izlanuvchi

Email: izzatbobur@gmail.com

Annotatsiya. Internet jahon tarmog'ining paydo bo'lishi, rivojlanib borayotgan zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalarning faol rivojlanishi jamiyatning barcha sohalari kabi xalqaro munosabatlarga ham o'z ta'sirini o'tkazdi. Mazkur jarayonlar diplomatiyaning yangi shakli – "raqamli diplomatiya"ning paydo bo'lishiga olib keldi.

Kalit so'zlar: raqamli diplomatiya, xalqaro munosabatlar, Internet, axborot texnologiyalari, AQSH, Markaziy Osiyo, ijtimoiy tarmoqlar.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5SI7Y2025N01>

"Raqamli diplomatiya" eng umumiy ma'noda bu – diplomatik faoliyatni amalga oshirish, davlatning tashqi siyosiy manfaatlarini ilgari surish va xorijiy auditoriya bilan muloqot qilish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishni nazarda tutadi. [1]

Raqamli diplomatiya zamonaviy xalqaro munosabatlarning eng muhim tarkibiy qismlaridan biri sifatida ahamiyati ortib borishi bilan mazkur sohada tadqiqotlar ham ommalashdi. Xususan, raqamli diplomatiya bo'yicha uzoq yillardan buyon tadqiqot olib borayotgan Oksford universiteti olimlari **Korneliu B'yola** (Corneliu Bjola) va **Ilan Manor** (Ilan Manor) ta'rificha raqamli diplomatiya tashqi ishlar vazirliklari va xalqaro tashkilotlar

tomonidan diplomatiya olib borish va tashqi siyosat maqsadlarini ilgari surishda o'zaro va keng jamoatchilik bilan muloqot qilish uchun ijtimoiy media va boshqa onlayn platformalardan foydalanishni anglatadi. [2]

Diplomatiya va xalqaro kommunikatsiyalar bo'yicha ekspert **Jeyn Kim** (Jain Kim) raqamli diplomatiyani "xalqaro aloqalarni mustahkamlash, mojarolarning oldini olish va davlatlar va xalqaro tashkilotlar o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish uchun texnologiya va an'anaviy diplomatik uslublarni birlashtirgan model" sifatida tavsiflaydi. Shu nuqtai nazardan, raqamli diplomatiya globallashtirgan dunyoda tezkor va samarali diplomatiyani ta'minlashda asosiy rol o'ynaydi. [3]

Diplomatiya va xalqaro munosabatlar bo'yicha mutaxassis **Shon Riordan** (Shaun Riordan) raqamli diplomatiyani "davlatlarning tashqi siyosiy faoliyatini amalga oshirish uchun axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish" deb hisoblaydi. Uning ta'kidlashicha, raqamli diplomatiya hukumatlarga global auditoriya bilan muloqot qilish va milliy manfaatlarni ilgari surish uchun yangi aloqa kanallaridan foydalanish orqali zamonaviy chaqiriqlarga yaxshiroq javob berishga yordam beradi. Olimning fikricha, raqamli diplomatiya xalqaro maydonda davlatlar idroki va imijining shakllanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. [4]

Endryu Kuper (Andrew Cooper) xalqaro diplomatiya bo'yicha yetakchi ekspert hisoblanadi. E. Kuper raqamli diplomatiyani "an'anaviy va yangi diplomatik muammolarni hal qilish uchun raqamli texnologiyalarni qo'llash, jumladan, xalqaro koalitsiyalarni qurish, axborot oqimlarini boshqarish va global jamoatchilik fikrini shakllantirish" deb ta'riflaydi. Olimning ishi tez o'zgarib borayotgan media muhitida raqamli diplomatiya muhimligini va xalqaro munosabatlarda ta'sir o'tkazish uchun raqobat kuchayib borayotganini ta'kidlaydi. [5]

Metyu Uol (Matthew Wall) raqamli media va uning xalqaro munosabatlarga ta'siri bo'yicha tadqiqotchi hisoblanib, raqamli diplomatiyani "davlatlar va xalqaro aktorlar o'z munosabatlarini boshqarish, global voqealarga javob berish va jahon sahnasida o'z manfaatlarini ilgari surish uchun Internet va raqamli platformalardan foydalanish jarayoni" deb qaraydi. Uning fikricha, raqamli diplomatiya nafaqat davlatlar o'rtasidagi o'zaro hamkorlikni yaxshilash, balki diplomatik jarayonda jamoatchilikning faol ishtirokini ta'minlash imkonini beradi.

AQShdagi Uilyam va Meri universiteti (University of William and Mary) tadqiqotchisi Markus Xolmes (Marcus Holmes) quyidagi ta'rifni keltiradi: "XXI asrda diplomatiya uchun keng imkoniyatlar yaratildi, sohada turli raqamli texnologiyalardan foydalanish, Internet va ijtimoiy tarmoqlar faollashdi. Mazkur tendensiyalar orqali "raqamli vositalar va virtual hamkorlik orqali boshqarish strategiyasi" – raqamli diplomatiya vujudga keldi". [6]

Raqamli diplomatiyani yanada to'liqroq anglash uchun uning o'ziga xos asosiy jihatlarini tahlil etish lozimdir. Xususan, ularga quyidagilar kiradi:

Birinchi, **axborot shaffofligi va xalq diplomatiyasi**. Raqamli diplomatiya davlatlarga nafaqat boshqa davlatlar bilan muloqot qilish, balki boshqa davlatlar fuqarolari bilan bevosita muloqot qilish imkonini beradi. Bu tashqi siyosiy jarayonlarning ochiqlik darajasini oshiradi va mamlakatning ijobiy imijini shakllantirish imkoniyatini yaratadi. An'anaviy ravishda madaniy almashinuvlar va xalqaro tadbirlarni o'z ichiga olgan xalq diplomatiyasi endilikda davlatlar o'z qadriyatlari, ideallari va tashqi siyosat ustuvorliklarini faol ilgari surishlari mumkin bo'lgan onlayn rejimda ham amalga oshirilmoqda.

Ikkinchidan, **aloqa tezligi va qulayligi**. Raqamli diplomatiyaning asosiy afzalliklaridan biri bu tezkor muloqot qilish qobiliyatidir. Vaqt va resurslarni talab qiluvchi an'anaviy diplomatik usullardan farqli o'laroq, raqamli platformalar real vaqt rejimida muzokaralar olib borish va axborot almashish imkonini beradi. Bu, ayniqsa, inqiroz davrida, davlatlar o'z harakatlarini tezda muvofiqlashtirishi va ma'lumot almashishi kerak bo'lgan paytda juda muhimdir.

Uchinchidan, **keng auditoriya bilan o'zaro aloqa**. Davlat ishtirokchilari o'rtasidagi o'zaro munosabatlarga qaratilgan an'anaviy diplomatiyadan farqli o'laroq, raqamli diplomatiya davlatlarga ommaviy auditoriyani qamrab olish imkonini beradi. Bu boshqa mamlakatlarda jamoatchilik fikriga ta'sir o'tkazish va davlatning tashqi siyosati borasidagi global idrokni shakllantirish uchun yangi imkoniyatlar ochadi. [7]

To'rtinchidan, **yolg'on ma'lumotlar va axborot tahdidlariga qarshi kurash**. Bugungi dunyoda axborot xurujlari, kiberhujumlar va yolg'on ma'lumotlarning tarqalishi odatiy holga aylangan. Raqamli diplomatiya raqamli muhitda milliy manfaatlarini himoya qilish va axborot tahdidlarining oldini olishda muhim rol o'ynaydi. Davlatlar raqamli vositalardan onlayn tashviqot va manipulyatsiyaga qarshi kurashda aniq ma'lumot taqdim etish va xalqaro maydondagi o'z pozitsiyalarini aniqlashtirish orqali foydalanishlari mumkin.

Strategik va tahliliy yondashuv nuqtai nazaridan raqamli diplomatiya **strategik tahlil va ma'lumotlarni qayta ishlash** vositasi sifatida talqin etiladi. **P. Shir va K. Uayt** (*P. Scharre K. White*) kabi tadqiqotchilarning ta'kidlashicha, raqamli diplomatiya jamoatchilik kayfiyatini monitoring qilish, tegishli strategiyalarni aniqlash uchun ma'lumotlar va tahlillardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Xususan, ijtimoiy tarmoqlar davlatning tashqi siyosati haqidagi fikrlarni kuzatish va diplomatlarga qaysi pozitsiyalar ijobiy qabul qilinishini yaxshiroq aniqlash imkonini berish uchun ishlatilishi mumkin. Bu raqamli diplomatiyani zamonaviy diplomatiyaning tahliliy va strategik tarkibiy qismining muhim qismiga aylantiradi. [8]

Raqamli diplomatiya ham **"xalq diplomatiyasi"** (*public diplomacy*) bilan chambarchas bog'liqdir. Xususan, davlat organlariga boshqa mamlakatlar fuqarolari bilan interaktiv muloqot o'tkazish imkoniyatini beradi. Ijtimoiy tarmoqlar va raqamli platformalar hukumatlarga nafaqat axborotni efirga uzatibgina qolmay, balki fikr-mulohazalarni ham olish imkonini berib, ochiq muhokama va fikr almashish uchun maydon yaratadi.

Bundan tashqari, raqamli diplomatiya xalq diplomatiyasi sifatida mamlakatlarga xalqaro maydonda o'z imijini faol shakllantirish va ilgari surish imkonini beradi. Nashrlar, videokontent va boshqa formatlar orqali mamlakatning yutuqlari, madaniy an'analari va qadriyatlarini namoyish etib, xalqaro hamjamiyat oldida jozibadorligini oshirish mumkin. Misol uchun, Janubiy Koreya va Yaponiya kabi ko'plab davlatlar o'z madaniyati, texnologiyasi va yutuqlarini targ'ib qilish uchun raqamli platformalardan foydalanadi. [9]

Ko'p vazifali yondashuvda raqamli diplomatiya raqamli davrda diplomatiya bajaradigan turli vazifalar va funksiyalarni qamrab oluvchi integral vosita sifatida qaraladi. Ushbu yondashuv inqirozlarni boshqarish, milliy xavfsizlikni mustahkamlash, iqtisodiy manfaatlarini ilgari surish va madaniy ta'sirni kengaytirish uchun raqamli diplomatiyadan foydalanadi. Soha mutaxassis olimlari **E. Mankievich** va **M. Singx** (*E. Mankiewicz and M. Singh*) ushbu yondashuvni eng moslashuvchan deb ta'kidlaydilar. Chunki siyosiy muzokaralardan tortib inqirozli vaziyatlarda gumanitar yordam ko'rsatishgacha bo'lgan keng ko'lamli muammolarni hal qilishda raqamli diplomatiya muhimligini ta'kidlaydi. Bunday yondashuv

diplomatik tuzilmalarga tashqi chaqiriqlarga tezkor javob berish va global raqamlashtirish sharoitida xalqaro munosabatlarni samarali boshqarish imkonini beradi. [10]

Ushbu yondashuvlarning har biri zamonaviy dunyoda raqamli diplomatiyaning xilma-xilligi va ko'p qirraliligini ko'rsatadi. Raqamli diplomatiya diplomatik amaliyot va nazariyada hamon mustaqil yo'nalish sifatida paydo bo'layotgan bo'lsa-da, uning ahamiyati yaqqol ko'rinib turibdi. Zamonaviy raqamli diplomatiya turli jihatlarni o'zida mujassam etgan va xalqaro munosabatlardagi turli muammolarni hal qilish uchun mos, ularni yanada ochiq va samarali qiladi.

“Elektron diplomatiya (e-diplomatiya), “onlayn diplomatiya”, “virtual diplomatiya” tushunchalari raqamli texnologiyalar ta'sirida diplomatik amaliyotni alohida jihatini aks ettiradi. “Elektron diplomatiya” diplomatiyada qo'llaniladigan raqamli texnologiyalarning butun spektrini qamrab oluvchi eng umumiy atamadir. “Onlayn diplomatiya” ijtimoiy tarmoqlar va Internet orqali ommaviy o'zaro munosabatlarga qaratilgan bo'lsa, “virtual diplomatiya” muzokaralar va onlayn formatdagi o'zaro hamkorlikni o'z ichiga oladi, bu ayniqsa global inqirozlar va pandemiyalar sharoitida muhim ahamiyatga ega.

Xulosa sifatida qayd etish mumkinki, raqamli diplomatiya zamonaviy tashqi siyosatning muhim tarkibiy qismi bo'lib, xalqaro auditoriya bilan yanada samarali muloqot qilish va global muammolarni hal qilish uchun raqamli texnologiyalar va platformalardan foydalanishga qaratilgan. Raqamli diplomatiya davlatlarga o'zgaruvchan global muhitda moslashuvchanlik va sezgirlikni saqlab qolish imkonini beradi. Bu ayniqsa hozirgi geosiyosiy muammolar kontekstida muhim ahamiyatga ega.

Shu bilan birga, raqamli diplomatiya davlatlardan mas'uliyatli yondashuv va yuqori malakani talab qiladi. Chunki raqamli vositalarning xalqaro munosabatlarga ta'siri kiberhujumlar va dezinformatsiya kabi tahdidlarning yangi shakllariga moslashishni talab qiladi. Shunday qilib, raqamli diplomatiya nafaqat tashqi siyosiy faoliyatni amalga oshirishning innovatsion usuli, balki raqamli davrda o'rganish va takomillashtirishning muhim yo'nalishi hisoblanadi.

Raqamli diplomatiyani o'rganish orqali davlatlar yangi sharoitlarga qanday moslashayotgani va global kommunikatsiyaning tez o'zgarishlari sharoitida o'z manfaatlarini ilgari surish uchun qanday strategiyalardan foydalanishini baholash mumkin bo'ladi. Bundan tashqari, raqamli diplomatiya an'anaviy diplomatik usullar bilan qanday uyg'unlashishi va xalqaro muammolarni hal qilishda uning afzalliklaridan qanday foydalanish mumkinligini tushunishga yordam beradi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Bjola, C. (2015). *Digital diplomacy: Theory and practice*. Routledge.
2. Manor, I. (2019). *The digitalization of public diplomacy*. Palgrave Macmillan.
3. Pamment, J. (2013). *New public diplomacy in the 21st century: A comparative study of policy and practice*. Routledge.
4. Hocking, B., Melissen, J., Riordan, S., & Sharp, P. (2012). *Futures for diplomacy: Integrative diplomacy in the 21st century*. Clingendael Institute.
5. Seib, P. (2012). *Real-time diplomacy: Politics and power in the social media era*. Palgrave Macmillan.
6. Zaharna, R. S. (2010). *Battles to bridges: US strategic communication and public diplomacy after 9/11*. Palgrave Macmillan.

7. Melissen, J. (Ed.). (2005). *The new public diplomacy: Soft power in international relations*. Palgrave Macmillan.
8. Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. Public Affairs.
9. Cull, N. J. (2013). The long road to public diplomacy 2.0: The Internet in US public diplomacy. *International Studies Review*, 15(1), 123–139.
10. Wilson, E. J. (2011). *Digital diplomacy: The Internet, the United States, and world affairs*. In *Digital government* (pp. 101–117). MIT Press.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 5/7 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro‘yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas’uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog‘och ko‘chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog‘lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).